John Carter Brown
Library
Brown University

JOHN CARTER BROWN

LIBRARY

Purchased from the

Trust Fund of

Lathrop Colgate Harper

LITT. D.

TROVHERTIGHE VERMANINGHE

Aende verheerde Nederlantsche Provintien: Ende het alghemeyne eynde ende voornemen des Spaengniaerds/t'welck is d'oprechtinghe van een voorghenomene vijfde Monarchie: Mitsgaders hunne Resolutie over dese Nederlanden: Dienende de Vereenighde tot een goede ende ghetrouwe waerschouwinghe ende opwaeckinghe.

Door een Lief-hebber des Nederlandschen Vryheyds voor-ghestelt.

ANNO M. D. LXXXVI.

Trouhertighe Aermaninghe.

ALsoo een yeghelijcke Natie van Natuyren heeft een verschepdenthept der spraecken /zeden/maniere van leven ende complexie/ alsoo oock heeft elck besonder een geneghenthept tot het volbrenghen zijns Herten begeeren / lust ende affectie/de welcke qualijck kan binnen ghehouden oft bedeckt worden: Deur t'welcke het geschiet dat de namen ende tytelen die verschepden Natien toegheeygent worden / metter daet bevonden alsoo waerachtich ende over eenkomende met hunnen Aerdt ende natuyre/ dattet schijnt door de selve henne eenighe gheneghenthept gheopenbaert te wesen: Want toeschrijvende den Fransoysen de ongheschadichept ende lichtveerdichept: den Italianen de gheveynsthept ende verbloeminghe / den Spaengiaerts den opgheblasenen hooghmoedt/ ende soo vervolghens den anderen / soo en schijnter niet meer hen gheijckformiger te wesen als de selve: Ja soo gheheelijck/datmen met hen handelende (in wat Materie oft Manieren het oock zy) by na altijts ende deurgaens sal bevinden alle hunne wercken/practijcken/ ende daden ghenegen te zijn ende over een te komen mette eyghentschap vanden ghemeynen Tijtel oft naem hen toeghevoecht/soo datmen sich dickwils lichtelijck soude connen voorderen/hem voeghende tot t'gheene henne voorseyde gheneghenthept voortbrengt oft macht voortbrenghen: Soo gantschelijck zijn de Menschen de selve onderworpen. Bodinus, die in onsen tijden veel gheschreven heeft (affirmerende den Tijtel den Fransoysen toegheeyghent) sept / dat den lesten Peys by hen besloten inden jare neghenenvijftich in t' Casteel van Cambresis/soo grootelijcx was tot achterdeel vande Fransche Croone/ dat de selve in veertich jaren van Oorloghe / niet meer en hadde konnen beschadight worden / ende dat deur de onpatientichept van de ghedeputeerde Francoysen/ den welcken het verdroot t'allen uren hen advijs over te senden aen den Coninck tot Parijs: Ende zijnde het lange vertoeven aldaer hen verdrietich/oock de patientie geen plaetse in hen hebbende/hebben sich tot sulck een accoort begheven.

Guicciardin ende Paulus Iovius, sprekende vande marchtighe ende hoogh-gheachte Persoonen van Italien / vande welcke hen Historien inhouden / prijsen hoochlijck die geene de welcke hen best wisten te veynsen ende te simuleren / ende die practiseerden ende hunne saken wt rechteden meer deur secrete ende bedeckte middelen als by openbare: Ende sprekende van sommighe Pausen die gheen Italianen noch gheitalianiseert en waren / segghen de selve tot alsulcken dignitepdt onbequaem te wesen / deur dien zy niet ghenoeghsaem ghestileert en waren op d' Italiaensche wijse noch voorsien vande behendicheden daer toe van noode hen niet wetende te voeghen totte bequame ende noodsakelijcke listicheden / om resolutelijck te doen datmen dickwils minst sept / ende segghen datmen niet van sinne is te doen.

Nicolaes Machiavelli (den afgodt van dese Natie) sprekende van eē Prince/ sept die niet ghehouden te wesen altoos van deught voorsien te zijn/ maer datter van noode is dat hy die schijnt te hebben: Allegerende den Paus Alexander den sesten tot exempel/ segghende den selven nopt anders pet ghedaen te hebben/ als de lieden te bedrieghen / ende datter nopt Mensch en was die met meerder kracht

wist een saecke te houden staende / noch die te bevestigen met groulijcker Eeden/ ende diese min ghehouden heeft als den selven. Stelt oock dien goeden Machiavelli/Cesar Borgia des voorseyden Paus Sone(die niet minder en was in alle listighe bedriegheryen als sijn Vader) allen Vorsten ende Princen tot een Voorbeelt. Seyt voorts/dattet goet is een Prince hem te ghelaten gemeynsaem/getrouwe ende medelijdende/by aldien(den noot sulcx vereysschende)hy ter contrarien doen kan/ooc t'gemoet veerdigh moet hebben/om dat te keeren so den wint waeyt/ende de veranderingen der Fortuynen hem gebiede: Ende dat een Prince oft Heer hem oock alsoo moet houden / datmen hem aensiende oft hoorende/ men niet en speure dan oprechticheyt/ootmoedicheyt ende ghemeynsaemheydt/ siende al de Wereldt dat hy schijnt te wesen ende weynich wetende wat hy zy/om dies wille (seyt hy) dat t'ghemeyn Volck let ende steunt op t'ghene datse wtwendelijck sien.

Dewijle dan de aenghenomene ruyne ende verdervinghe deser armer Nederlanden is het voornemen des Spaengiaerts/ende het wtvoeren ofte middel om daer toe te komen het doen des Italiaens/soo ist dat ick dit punt wat hebbe willen verhalen/ende te vooren stellen de Regulen ende instrucktien des voorseyden Machiavelli / de welcke men soude gegraveerdt vinden in't Herte vanden Prince van Parma/ waert datment konde sien oft speuren: Want neffens dat hy een Italiaen is van Natuyren/ ende afgekomen van een Gheslachte die de selve wel hebben weten te volgen/ soo ist oock noch seker ende onwedersprekelijck dat den Spaenschen Raet mede brenght ende begeert dese ghelijckformicheyt ende maniere van doene ghebruyckt te hebben in dese Neder-Landen / hen toevlucht nemende totte listicheden ende gheveynstheden (t'welck den Machiavelli noemt de Vossen huyt aen te trecken) de wijle sy sien door gewelt ende kracht niet te voorderen/also Don Joan d'Austrice selve oock seyde/datter een ander als hy moeste wesen om te veynsen: Welcke maniere van van geveynstheyt ende Vossenvel te wercke gestelt is/sindert d'aflijvicheyt des voorseyden Don Joan: ende is daer op ghefondeert de verkrijghinghe van dese Landen in stede vande strengicheyt van Duc d'Alve.

De verstandichste ende deghelijckste onder den Spaengiaerts(sprekende van henne Natie)segghen (met leetwesen) de selve gheheel opgheblasen te wesen / hen selven boven elck een verheffende / ende andere verachtende. De andere die soo opentlijck henne gheneghentheydt niet en willen bekennen/segghen den Spaengiaert statich te wesen/ende in sijn daden groot-moedich: Waer alsoo een Mensche ghemeynlijck niet gheerne zijns selfs ghebreken en bekent noch sien en wilt/ alsse van andere wel ghesien worden/elck een sal moeten bekennen dat t'ghene sy lieden staticheyt noemen/ is waerachtighe ende volkomene opgheblasentheydt.

Hebbende dan die van t'Nederlandt voor teghenpartye den Spaengiaert/zijnen Aert ende gheneghentheyt (wantet seker is dat den Prince van Parma niet en doet dan t'saemenvoeghen ende naeyen(t'ghene dat in Spaengien ghesneden ende gheraemt is) ghenoechsaem alle der Werelt kenlijck ende blijckelijck: Soo sal ick met merckelijcke redenen toonen welck t'Wit is daer sy nae schieten/ende waer toe sy tenderen/volghende henne natuyrlijcke gheneghentheden by hen selven bekent: De opgeblasentheyt is een plantsoen die tot Vrucht voort-brenght versmadinghe van een ander/ eergiericheyt/ d'wterste wrake/ denckende hem te kort gedaen te zijn/willen domineren ende een ander wetten stellen/ niemant neffens hem lijden/eyndelijck Tyrannye ende Wreed-heydt/ende eenen brandenden

yver

ghoer om een peghelijck te reghieren: welcke Vruchten soo veel te meer wassen en toenemen / als de opgheblasenthept aen neemt ende meerdert inden geenen dier mede verselschapt is/ ghelijck als wy aenden Spaengiaerts sindert hondert jaren herwaerts ghesien hebben: Want zijnde de Conincrijcken van Castillien ende Arragon vereenicht met andere Heerlicheden/door t'Houwelijck van Ferdinandus/Groot-Vader van Keyser Karel de vijfde / ende hebbende voorspoedelijck de Mooren verdreven uit t'Koninckrijck van Grenaden / en verwachtedensy maer d'eerste gheleghenthept om hen voorder te verspreyden/t'waer met recht oft onrecht/alsoot korts daer naer wel ghebleken heeft: Want den voorseyden Ferdinandus (ontsteken met eergierichept) en heeft hem niet ontsien zijn eyghen bloet teghen te zijn / hem vereenighende met Lowijs den twaelfden Koninck van Vranckrijck/tegen Frederick Coninck van Naples/zijnde van zijnen eyghenen Huyse van Arragon / om t'selve Koninckrijck te bespringhen ende in tween te deylen/als sy deden: Ende verdrijvende daer na ooch de Fransoysen selve/besaten tvooruoemde Coninckrijck met rusten: Ende sich vermeerderende henne opgeblasenthept door dese Victorie(hebbende sommighe jaren daer naer den Paus Julius den tweeden/door sekere Bullen de Coninckrijcke van Vranckrijck ende Navarre tot eenen roof ghegheven den ghenen diese houde verkrijgen ende besitten) en hebben de voorseyde Spaengiaerts niet lange vertoeft dat van Navarren in te nemen / alsoo sy ooch met Vranckrijck souden ghedaen hebben/ ten ware dat de teghenpartye hun te machtigh en hadde geweest. Hebbende dan alsdoen de Spaengiaerts gheen ander voornemen / als onder hen Natie op te rechten een Monarchie/ volghende hunne Natuyrlijcke opgheblasene vermetelheyt. Tot het voorseyde was hen ooch dienstelijck t'Houwelijc vanden Eertshertoghe Philips/Vader des Keysers Carel den vijfden mette Dochter van Ferdinandus hunnen Coninck/om alsoo ooch te brenghen ende te voegen dese Nederlanden onder hunne voorghenomene Monarchie/door welcke hun dochte eenen ruymen wech gheopent te wesen/ hebbende dusdanighen voornemen ende practijcken van doen af besloten/dat hoe wel den Eertshertoghe gheen Spaengiaert en was/nochtans alsoo de sake te beleyden/ dat zijne Nakomelingen metter tijdt sulcx zijn souden/soo wel van Natuyren als van Gheboorten: Alsoo wy sien aenden teghenwoordighen Connck / byden welcken sy meer machts ghehadt hebben hem tot hunne Natuyrlijcke gheneghentheden te brengen/ ende te Spaigniseren/ als de notabele Remonstrantien ende leste onderwijsingen syns Vaders den Keyser binnen Bruyssel/inden jare vijfenvijftich/als hy hem dese Nederlanden overgaf/ende naer Spaegnien trock/ strekende insonderhept hier toe/ van niet te ghelooven noch te volgen den Spaenschen Raedt/ over t'Gouvernement van herwaerts over.

Daer naer hebben sy t'herwaerts ghetrocken t'Hertoochdom van Milanen/ het welcke den Keyser alleenlijck ghenomen hadde als een leen van t'Keyserrijc. Henne opgheblasenthept noch niet versaedt zijnde/wildender noch toe brenghen t'Coninckrijcke van Engelandt/ ende dat door t'Houwelijck vande Coninginne Marie/voorghenomen hebbende (soo haest de Bruyloft Feeste voleyndicht soude wesen)t'selve vast te behouden/soo den tijt sulcx toegelaten hadde/ ende hebben daer na noch menighe listen ende laghen toeghelept om daer te komen/het welcke den goeden Godt tot noch toe belet heeft ende willen verhoeden: Versekert zijnde soo de daet ende het effect met hun voornemen over een gekomen hadde/ hebbende t'Fransche Rijck van allen zijden omringhelt / datse selve onruste sou-

den aengedaen hebben. Ende al ist dat sy sulcx tot noch toe niet openlijck en hebben laten blijcken/soo kan nochtans dien die eenich verstant heeft/sulcx met openen Ooghen sien ende ghewaer worden/dat sindert het overlijden des Hertogen van Anjou/sy hun de Weghen gheopent hebben/ende daer aen beginnen te booren: Want t'is elck een kennelijck wat een somme Gheldts sylieden (ter stont na zijn doot)aen den Hertoghe van Guise bestelt hebben/om t'vier aldaer te ontsteken ende de Oorloghe te verwecken/ende dat in sulcker menichte dat Cosmus den Secretaris vanden Prince van Parma op eenen tijt(sprekende vande groote ende excessive lasten die den Coninck te dragen hadde)seyde/dat hy geduyrende den tijdt van anderhalf jaer/soo veel Gheldts in Vranckrijck bestelt hadde/als herwaerts over. Waer toe dient dit anders dan om aldaer Dienaers ende Ondersaten te verkrijghen/om ock alsoo dat schoon Coninckrijck onder hen te brenghen/t'welck andersins(naer hen segghen)vervallen ende toekomen soude (soo desen Coninck aktivich werde) eenen Ketter vanden Paus verbannen: Ende en heeft den voorseyden Hertoghe van Guise niet eens een nadencken dat hem soude mogen geschieden oft gedaen worden/als t'anderen tyden Lowijs Sforce gebeurt is/den welcken hem beholpen hebbende metten Fransoysen om t'usurperen ende te domineren t'Hertoochdom van Milanen/ende daer nae die mistrouwende/tot synen grooten nadeel betaeldt ende voldaen heeft/de onverdachte beroerten by hem aengherecht/alsoo het bykans ghebeurt aen alle alsulcke twistsaepers ende oproerighe Gheesten ende Instrumenten.

Hebbende sylieden dan een inbeeldinghe van dit voorseyde Coninckrijck/beslupten vastelijck een nieu Rijck op te rechten van t'Schoonste ende t'beste deel der Christenheyt/t'welck(ten korsten ghesept)gheheel ende al hen voornemen is: Het welcke t'inmemen des Coninckrijcx van Portugael nu lest wel betuycht ende bevestight/niet willende den Coninck van Spaegnien sich verstaen ofte hem begheven tot eenighe decisie ende maniere van Recht aen den gheenen dier actie op pretendeerden/hoe wel de eenparige verkiesinge der Staten t'Slandts/ende des gemeynen Volcke over den Coninck Don Antonio/behoorde genoechsaem te wesen om sulck gheschil te slissen/ten sy datmen door gheweldt ende tyrannye het recht des Volcx wil verdestrueren ende te niete doen: hen nu niet meer tegen zijnde om hooghcr ende meerder saken t'aenveerden/ende henne voorghenomene Monarchie te volvueren/als de defensie ende tegenstellinge van herwaerdts over die hen sulcx belet. Men sal my moghen segghen dat dese Nederlanden den Coninck gheen ghecongquesteerde/maer Patrimoniale ende Erflanden zijn/ende dat wy alsoo niet te vreesen en hebben voor de vermeerderinghe ende grootmakinghe des Spaegniaerts: Maer ic sal hen vraghen oft hen voornemen niet altijts gheweest en is/om daer mede te handelen als met soodanigen: Ghelijckerwijs Duc d'Alve op eenen tijdt seyde/des Coninck begheren ende wille de Previlegien vanden Lande te wesen: Als oft synen macht onder egeene Wetten en stont de welcke overtredende ende teghencomende/t'Volck ontslaghen is des Eedts hem ghedaen/ende en is niet meer een Heere/maer een Tyran. Dese openbare verhalinghe vanden Duc d'Alve is gheheel seker/ende breeder verclaert ende bevestight deur eenen Brief vanden Ambassadeur des Coninck van Spaegnien in Vranckrijck zijnde/inden jare sessentsestich/die hy schreef aende Hertoginne van Parma/als dat sy soo wel haer personagie ghespeelt hadde teghen den Adel die haer de Requesten presenteerden tot Bruyssel/streckende hier toe datmen soo gesinghe ende lichtveerdelijck de Menschen niet en moeste ommebrenghen door

d'Executie

s'Executie vande rigoureuse oft bloedighe Mandaten / maer datmender voorsichtelijcker mede oinspringhen soude / sonder nochtans eenichsins vande Religie te rueren: De Woorden luyden aldus:

De Majesteyt schrijft de behoudinge van zijne Landen toe (naest Godt) uwe Hoocheyt, die door zijn gratie sehicken sal, dat door dit quaet alreede gheschiet, zijne Majesteyt alsulcken profijt ende voorderinghe ghenieten sal, als de selve te ziene ghebracht ende ghedwonghen tot zijne volcomene onderdanicheyt, ende tot sulcken staet ende regheringhe, als daer zijne Voorsaten noyt en hebben connen toe komen, ende die zijne Majesteydt van over langhen tijdt inden sinne ghehadt heeft, ende dese oorsake verwacht.

Verghelijckende dan t'seggen ende t'oordeelen van dese twee Spaensche Personagien (die soo grooten deel in s'Conincx raet ghehadt hebben) over dese Landen ende de Inwoonders der selver, men sal lichtelijck konnen bemercken oft sy hunne saken niet en voorderen oin te comen tot een bequame remedie die zy seghen noodich tot dit tegenwoordich quaet, ende tot het wtvoeren van hen voornemen, soo wel over die beste ende meeste Catholijcken, als over die vande Religie, de wijle bynen daer van gheen onderscheyt oft vermaen van en was, als den voorseyden Ambassadeur dit secreet schreef, ende Duc d'Alve dat verhaelde: Eñ oock oft hen mepninghe niet en was ons te brenghen tot eene subjectie, ende ghewillighe ghehoorsaemheyt (aleer daer eenighe ongehoorsaemheyt betoont was) t'welck eyghentlijck Tirannye is, ende eenen bedachten middel om alsoo naer hun behaghen ende believen t'Gelt van dese Landen te trecken, oock om te vermeerderen ende eewichlijck te doen dueren de Impoosten geconsenteert den Keyser ende den Coninck tot de leste Oorloghen teghens Vranckrijck.

Ick wilde wel weten hoedanighen hope ende troost sy hebben die van Artois, Henegouwen, ende andere vereenichde aende Spaensche zyde? die de selve (in het punt van ons tot Slaven te brenghen) soo cleyn ghehouden ende veracht hebben, als dat zy met de andere Provintien de Wapenen teghen hun aengenomen hebben, bedwinghende de Inwoonders van hunne Steden, teghen Don Joan ende zijn Bondt-Ghenoten te zweeren, ende verdreven die suicx niet gesint en waren: Volgende het welcke sy oock mede begrepen zijn inde Sententie ende t'seghen van Don Joan, als datter niet eenen in alle t'Landt en was die Godt ende zijnen Coninck bekende.

Tot al des voorsz. sullen dese vereenichde Heeren my tot Antwoorde moghen gheven alsoo den Abt van S. Wast van Atrecht in Spaergnien seyde, als dat de Reconsiliatie ende weder vereeninginghe ghedaen metten Coninck, een voldoeninge ende Sacrifitie was harer voorledener misdaden, als oft den Boghe ontspannen zijnde (soomen voor een spreeckwoordt seydt) de Wonde weder conde geheelen, niet bedenckende dat dese Reconsiliatie niet meer en is dan zy schuldich ende ghehouden waren te doen, blijvende daerentusschen t'quaet ende de misdaet teghen zijne Majesteydt ghedaen een quaet ende misdaet tegen zijne Majesteyt, waer van de straffe (al ist datse wat vertoeft) moet volghen, soo om t'quaet van sich selven, als om een Exempel ende Spieghel te zijn voor die van Milanen, Napels, Indien, Portugal, Navarren ende andere, van niet aen te gaen diergelijcke Rebellie ende wederspannichepdt, ende oock oin hun des te meer te doen ontsien.

Neffens dese voorseyde voldoeninghe ende Sacrifitie sullen sy my seggen, den Conick hun alles vergheven te hebben, ende datmen zijn belofte moet seker achten

ten ende houden/sonder eenich ander nadencken: Maer ick sal hen vragen/ wat verseckerthepdt zy meer van dese verghetenthept ende verghevinghe hebben/ als conditien in hen Tracktaet van Reconciliatie begrepen/te ghelycken by de principale Artyckelen/als onder andere van tvertrecken der Vreemdelingen dier in soo grooten ghetale zyn/ ende meer wetende de Secreten van t'Landt als opt te voren/hoe wel den Prince van Parma hem binnen hout soo seer als hy kan/ volghende de Instructien ende Leeringhen van Machiavelli/ als ick ghesept hebbe/de welcke hy soo listelyck ende behendichlyck wtvoerdt/ dat hy door de selve/ niet langhe gheleden /selfs de Ooghen verbonden ende verblint heeft van eenen die doorgaens niet en dede als verbreyden ende verkondighen de gheveynstheden ende listighe laghen der Spaegniaerden.

Sy zullen my ock teghenstellen ende bybrenghen (in sonderhept de Edelen) den ghetrouwen dienst die sy den Coninck doen/ende ghedaen hebben/om de onvereenichde onder hem te brenghen/ hebbende sich t'allen tyden ende stonden/ so avontuyrlycken ghewaeght ende vromelyck ghedraghen/dat se hun eyghen Lyf ende leven niet aengesien noch ghespaert en hebben: Maer ick sal hen antwoorden/als eenen Spaegniaert/tot eenen die hem seyde dat den Coninck een vroom kloeck ende lustich Capiteyn ende Dienaer verloren hadde aenden Marckgrave van Richebourg/segghende dat hy den Coninck meer schade gedaen hadde in eenen dagh/als hy in thien jaren soude konnen repareren.

Den Capiteyn Nicalaes Baste/ spreckende ock op eenen tydt van eenen Heer (die ick niet noemen en wil/op dat hy ende zyns ghelycke niet meer ontsteken en worden om wtvoerders ende Instrumenten der Spaegniaerts te zyn) zeyde die een Dienaer des Coninck te wesen daer niet op te segghen en was: Daer op by ghevalle antwoorde dien daer hy teghen spreack / als dat den Marckgrave van Renti vele ende meer diensten ghedaen hadde/ende altyts de eerste eñ meestdoende gheweest ware: Waer op den selven Nicolaes Baste wederom antwoorde: (Notate verba & Signate misteria) Tis waer / myn Heer de Marckgrave is ghereconsilieert/gereconsilieert/dat verhalende tweemael al grenikende/ als oft hy ock hadde willen segghen dat hy meer schade in s'Coninck dienst ghedaen hadde in eenen dach/als hy machtich was weder op te rechten in thien jaren. Siet dit is hunnen loon/dats t'beklach over hun doot/van die hun leven avontuyren/ ende hen selven ten eynde ende te bersten loopen/dienende de Spaegniaerts voor Makelaers ende Coppelaers. Also myn Heeren/dat/indien ghy lieden u laet voren staen datmen met u niet en spot/ende u d'een op d'ander niet en hischt om also malcanderen te verderven ende te destrueren/op dat myn Heeren de Spaegniaerts des te beter tot hen voornemen souden komen(volghende de Prophetye van Escovedo soo dickmael verhaelt) voorwaer soo toont ghy u wel slecht ende onwetende te wesen inde Wereldtsche saken/ende zyt gelyck dese kleyne Vlieghskens de welcke rontsom de Keerse vlieghen/door t'behagen ende den wellust die zy daer in hebben/ende ten lesten hen selven daer door om hals brenghen.

Ghy kondt ock ghewaer worden myn Heeren/ den armen staet inden welcken ghylieden u nu teghenwoordelycken vindt/den welcken te verhalen/niet en is dan u smerten te ververschen/de welcke soo ghy die niet en ghevoelt/en hoort/ noch en siet/soo zyt ghy melaetsch/ doof ende blint: Ende en hebben de ghene die u tot dusdanighen Reconciliatie gheraden hebben niet ghelet dan op hun eygen ende perticuliere passie/ende niet op t'gene dat t'Lant ende de Provintien voorderlyck mochte wesen/noch ock rypelyck bedacht ende voorsien de Perykelen

die

die daer wt spruyten souden/ende dat het eynde niet anders dan beklaechlijck ende miserabel en konde wesen. Sy en hebben oock niet betoont eenige wetenschap oft kennisse ghehadt te hebben waer inne de welvaert/ voorderinge ende reputatie deser Landen (soo vermaert over al de Werelt) in gheleghen is: Want soo hun bekent ware geweest de Handtwercken dier geoeffent/ende den handel der koopmanschap dier ghedreven worden / ende dat dese Provintien van Hollandt ende Zeelandt (wt oorsake vander Zee) de Sleutelen zijn vande Kontoozen ende winckelen van herwaerts over/ sy en souden t'Lant in desen soo niet teghen ghestreest hebben/ by aldien de deught ende t'goet eenichsins by hun plaetse ghehadt hadde.

Ende voorts hoe t'seive meer vervalt/ verdestrueert/ miserabel ende van alle voorspoet vervreemt wordt /hoe den Spaegniaert de parture te naerder gewonnen heeft/ want dat is voor hun den eenigen middel om Meester van t'Landt te worden/ende u lieden hun onderdanich te maken door het toedoen vande vreemdelinghen die in grooten ghetale zijn/ naer dat sy de Onvereenichde met hen (soo sy meynen) gheheel t'onderghebracht sullen hebben : Ende hoe wel ghy met hen daer van een quade calculatie maeckt ende sonder uwen weert rekent/ofte et alsoo ghebeurden/ door wat middelen sult ghy hun konnen teghenstaen oft t'hooft bieden/ als zy een vijftich duysent soo Spaegniaerts/ als Italianen/ Bourguignoenen/ Hoochduytsche ende andere in u Landt sullen willen brengen? waer is u geweldt om sulcx te beletten / ofte om alleenlijck t'derdendeel van die te bestrijden? Men voert wel d'oorloghe teghen de onghereconsilieerde met groote stucken en de grof Geschut/ maer ghy en merckt niet datmen u aenkomt met mineren ende als van onder d'aerde? want wat ist te seggen datmen casseert ende te niete doet de oude Benden Kupterye van Ordonnantien / eertijts de sterckte ende t'ghewelt van herwaerts over? ende datmen de Walsche Regimenten als Vastaerts houden te beruysen voor sommige die noch den naem van Collonel draghen : Ist niet om u uwe kracht te benemen/ende alsoo daer naer met een hoedeken u voorts te dryven/ghenietende ende gebruyckende uwe goederen/ Vrouwen ende Dochters tot een triumpteecken van hunne victorien / ende dien volghende om tot hen voornemen te komen?

Bedenckt/bedenckt mijn Heeren dat de munstduerende sotternijen de beste zijn ende dat indien ghy eenmael u ghesicht ten rechten wilt openen / ende dat het bedroch der ghener die u tot noch toe bekout hebben / u niet meer het eene voor het ander en doet sien/ u miserie voor u welvaren / u subjectie ende slavernye voor u vryheydt / ten sal maer aen u lieghen om eendrachtelijck met u oude vrienden/ Landtlieden ende Bondtghenoten des Spagniaerts voornemen /ende u eygenlijckheydt ende magnificentie deser Landen wederom op te rechten.

t'Is alreede seven Jaer dat ghy u Reconsiliatie aenghenomen hebt / ghy hebt daerentusschen wt deels de Vruchten der Oorlogen wel beproeft ende gesmaect/ ende en dencke niet datter eenich Quartier in alle uwe Provintien zy/ het welcke waer niet genoechsaem en weet van te spreken: Ende nu als ghy meynt eendeels wat op uwe Vyanden verkreghen ende ghereconquesteert te hebben/ alsdan ist dat ghy u selven meest verwonnen vint (in maniere van spreke) sonder slach oft stoot: Maer van wien? vande hant Godts/ die verlosser ende beschermer is vande gene dienen onrechtelijck soeckt te verdrucken : Ende van dien die de zijne seggende sept : Vrede zy met ulieden.

Zijt oock ghedachtich dat dat de meeste Monarchien/triumphante Coninckrijcken ende Heerlickheden tot ruijne/verdailinghe ende slaverije gekomen zijn door suicke ende dierghelijcke Oorloghen / als is dese daer wy teghenwoordichlijcken in ghevallen zijn. Die van Jerusalem behoorden ons tot eenen Spieghel ende Exempel te wesen/de welcke teghen malkanderen strijdende/ ter wijlen hen de Romeynen bestormden/werden allendich overwonnen ende verdruckt.

En denckt oock niet/dat de ghene die ghy voor Vyanden houdt/ gheheel ende al den moet verlozen hebben/maer meer gheherdt ende ghemoet zijn als opt t'eenighen tijden/om hen vromelijcken met Godts gratie te beschermen/u ghemoet teghen te staen/ende misschien aen uwer sijden te doen / t'gene ghy over hun verdacht hadt. Ende derf u oock wel segghen t'ghene dat Annon van Cartago antwoorde den Ambassaten van Hannibal / na de destructie van Cannes /de welcke seer hoochlijck prijsende de grootdadicheydt van hunnen Meester/als oft zijt alreede al overwonnen hadden/vraechde hun ofter eenighe vande Romeynen ghekomen waren om te parlementeren van peys/ende na dat zy neen ghesepdt hadden / sepde Annon / dat dese Oorloghe wederom op haer gheheel was als van te voren.

Hier op sult ghy my moghen antwoorden (meer bedwonghen zijnde deur de armoede ende den honger die onder u lieden is/als beweecht door redene)dat een generael accoort tusschen de Provintien seer goet waer/ende dat de Oorloge niet dan alle quaet voort en brenght /maer dat ghy soo Roomsch Catholijck zijt /dat gheene vande Religie met hun exercitie en soudt konnen in u Steden verdraghen oft lijden.

Maer t'is te verwonderen dat ghy u niet en spieghelt / noch u ghemerck en neemt aen andere/ende daer door wijs wort sonder uwen kost: Ghy siet een Coninckrijck van Vranckrijck by na vijfentwintich jaren deurgaens in Oorlogen om t'sept der Religien(daer gheen afgrijsselijckheyt noch wreethept naghelaten/ noch vergheten en is gheweest) sonder pet ghevoordert oft ghepro fiteert te hebben. Wy sien oock t'selve in Duytschlandt / daer zy soo veel jaren hertneckelijck gheoorloght hebben/ende het eynde daer van niet anders te wesen/ dan t'selve de Protestanten vanden beginne aen ootmoedelijck versocht hadden/te weten/d'exercitie ende oeffeninghe harer Religie.

Het was u oock wel ghewaerschout dat ghy herwaerts over daer in niet meer winnen oft profiteren en soudt als sy lieden / maer ghy en hebtet niet willen ghelooven/ende lust ghehadt u metter daedt te verschouwen/ om andere te vranden/ oft (alsoo ghy nu kondt mercken) u te verbranden om een ander te verschouwen. Ende nu(alsoomen voor een ghemeyn spreeckwoordt sept)den Wijn t'uwent wat ghesoncken is/ ende de hitte in dit verbolch verkoelt / soo wort ghy ghewaer den staet daer ghy toeghekomen zijt: Maer ghy sult segghen datter een ongheluck is/ ende ten ware u den hongher bekommerde / ghy soudt terstondt uwer Vyanden Meester zijn: Dan ick noeme die wel slecht ende onwetende te wesen/die Godts wille ende begheeren meynt te verghelijcken oft te doen over-eenkomen metten zijnen van Godt segh' ick/die niet en begheert dat zijnen Naem ende glorie metten Sweerde bevesticht worde.

t'Is oock te verwonderen dat ghy lieden tot uws selfs voorderinge/welvaren/ ende ruste/in uwe Steden niet en soudt konnen ghelijden die vander Religie/den meestendeel van uwen Bloede/ Maechschap/ Ghebueren ende Vrienden/ met u overeenkomende inde kracht ende wesenthepdt Godts/ende gheen ander geschil

met

met u lieden hebbende als de upterlijcke forme ende maniere van hem aen te roepen/ende te dienen/ende dat door het abuys ende misbruycken ingevoert van die hen onder t'deckſel van deſen/groot ende machtich ghemaeckt hebben/daer van ick niet meer en wil verhalen/deur dien datſe ghenoech vermaert zyn:alleenlyck is myn begheeren dat elck een bedencke/hoe ſeer de oude Doctoren ende gheleerde Mannen gheroepen hebben teghen de Abten ende Prelaten als ſy hun ſtaven oft kroocſen hebben beginnen te voeren van fyn Goudt ende verciert met koſtelycke Gheſteenten.

Ghy ſult my ock teghenworpen dat die vander Religie niet om verdraghen en zyn/ende diverſche moetwillicheydt vooren gheſtelt hebben/ t'welck ick u toeſtaen ſal/by aldien ghy my ock bekent (ende t'welck waerachtich is) dat de uwe vele ende diverſche booſheden aen den heuren gebruyckt hebben / die wreedelyck ombrenghende/alſoo zy noch doen ſouden/ ten ware zy met gebeyn/ de ſoeticheyt die meynden te verleyden ende te verraſſchen/ hen niet meer ſoo wreet gelatende. Maer laet dat voorleden is blyven/ende dencken dat het ongheluck ende t'quaet/ t'welck t'gantſche Landt nu verſocht ende beproeft heeft/ende by na een yegelyck beſonder / ons behoorde de moetwillicheyt ende dertelheydt gelyckelyck te doen ſincken/ghelyck als Cicero ſeydt/dat de Menſchen ontbonden ende moetwillich door gheluck ende voorſpoet/ moeten door het contrarie ghebrocht worden totte redelyckheydt /ende ghelyck de Kinders naer de ſlaghen wyſer worden/ſoo hebben wy ooc in't partitulier wel oorſake om lydtſaem/ende d'een den anderen verdraechlyck te weſen/t'welck den eenigen middel is om den voorleden ouden ſtaet wederom op te rechten / de quade zeden ende verdervinghen daerentuſſchen opgheroſen te verdryven/om t'Landt weder in zynen fleur te brenghen/ende de liefde des naeſten te doen keeren.

Ick weet wel datter veel deughdelyche/eerlyche ende vrome lieden onder u lieden zyn/den welcken deſe miſerie miſhaeght/ maer daer beneffens en zynder ooc geen ghebreck van die/de welcke(ſoomen ſeyt)om t'hoopken al/oft guyt oft dobbel ſpelen/onder de welcke zyn de Abten/Prelaten ende Canonicken/ om hun benefitien van x. oft xy. duyſendt Croonen t'ſJaers / d'een meer d'ander min / den welcken dunckt dat een weder oprechtinge vanden ſtaet des Landts/niet en ſoude connen gheſchieden ſonder verminderinghe hunner Keukenen:Om de welcke te onderhouden ſy lieden t'minſte metten meeſten avontuyren ſullen/ende veel eer eenen Stormhoet in plaetſe vanden myter op t'Hooft ſetten/ende een Hellebaerde voor de Krootſe inde Handt nemen/gelyck Damp Mathieu Abt van S.Guillain ende daer nae Biſſchop van Atrecht ſeyde/ als hy meynde datmen de Abdyen met Crupſ-heeren tot hunnen koſt ſoude beſet ende belaſt hebben. Maer men moet aenmercken dat ſy niet te ſorghen en hebben na hun doodt voor den toecomenden tydt/want ſy gheen Erfghenamen noch Kinderen(immers gherechtige oft legittime)naer en laten/ende der halven men naer hun niet en moet te werche gaen/ maer kieſen ende aennemen den ſalichſten/ gheruſten/ eerlyckſten ende bequaemſten wech ende middel / op dat Godt zyn gramſchap van ons keerende/ wy hem meughen met David loven ende dancken/ ſegghende.

Pſalm. 85. verſ. 11.

Ghenaed' en Waerheydt komen in t'Ghemoet,
t'Recht end' Peys kuſſen malkanderen met vliedt:

t'Gheloof

175-128

t'Gheloof ſal wter aerden ſpruyten ſoet,
Gherechticheydt van boven neder ſiet.
Godt ſal Vruchten gheven in overvloedt,
Die ons het Aertrijck voort brenghen moet:
In't regiment ſalt oprechtelijck ſtaen,
Alle dinghen ſullen oock recht toegaen.

FINIS.
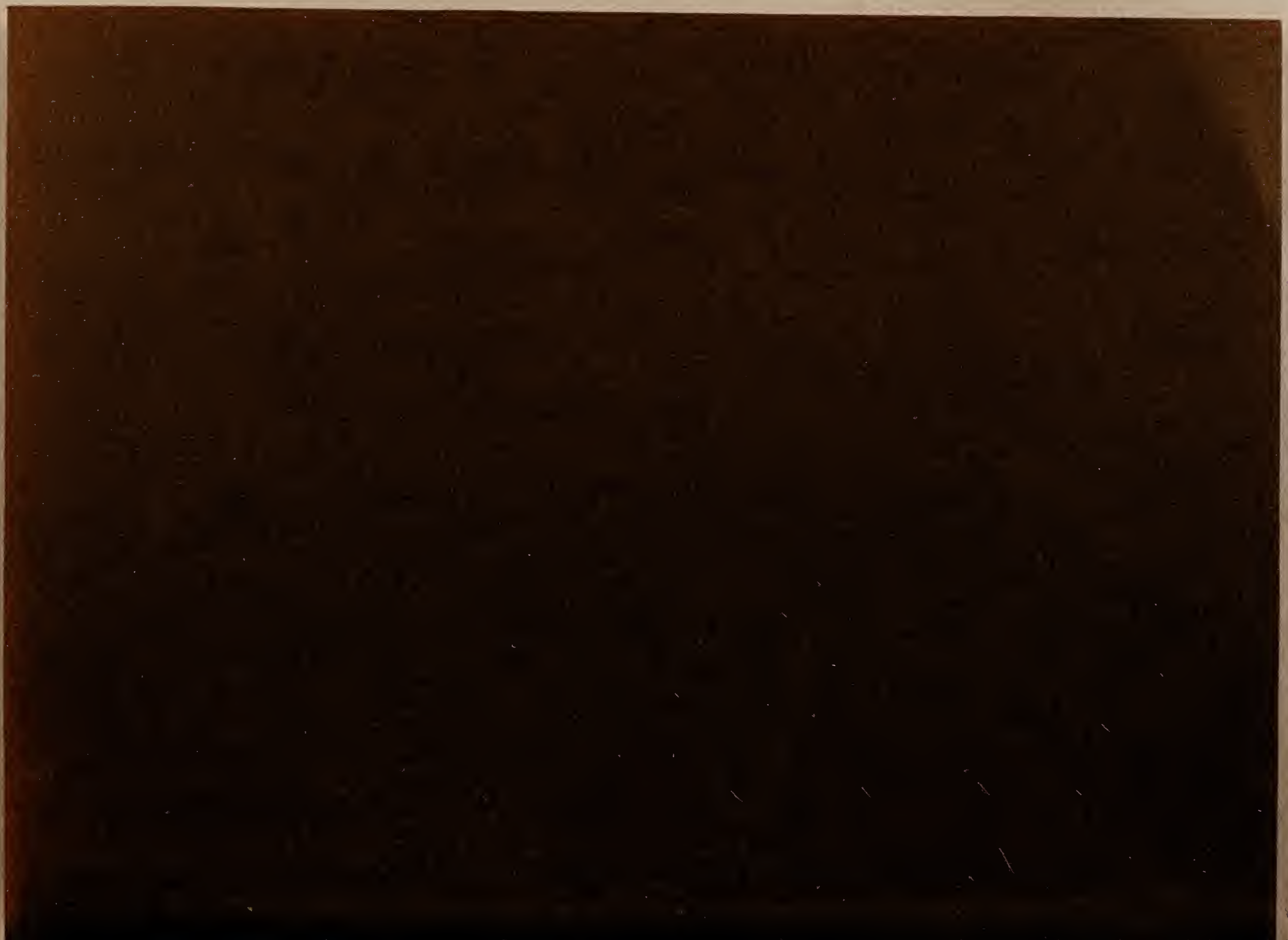
F586
M627t